

ISSN: 2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК ЮРИСТА * LAWYER HERALD

ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ, ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ

CYBERLENINKA

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN 2181-9416
Doi Journal 10.26739/2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

3 СОН, 1 ЖИЛД

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 3, ВЫПУСК 1

LAWYER HERALD

VOLUME 3, ISSUE 1

TOSHKENT-2021

**КОНСТИТУЦИЈАВИЙ ҲУҚУҚ, МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ,
МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ**

1. ЮЛДАШЕВ Джахонгир Хайитович ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИГИНИ ТИКЛАШГА ДОИР МУНОСАБАТЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛУВЧИ МИЛЛИЙ ҚОНУНЧИЛИК НОРМАЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	8
2. УМИДУЛЛАЕВ Қахрамон Усманович ИЖРО ЭТУВЧИ ДАВЛАТ ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ БАҲОЛАШДА ЖАМОАТЧИЛИК ИШТИРОҚИНИ ТАЪМИНЛАШ – ДАВР ТАЛАБИ	14
3. ХОЛМЎМИНОВ Жуманазар Тоштемирович СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА МУҲОФАЗА ҚИЛИШГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	20
4. МИРУКТАМОВА Феруза Лутфуллаевна “ҚОНУНИЙ МАНФААТЛАР” ТУШУНЧАСИ ВА УНИНГ “СУБЪЕКТИВ ҲУҚУҚЛАР” БИЛАН НИСБАТИ	31

**ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ.
ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ**

5. БОЛТАЕВ Мансуржон Сотиволдиевич ИХТИЁРИЙ ТИББИЙ СУҒУРТА ШАРТНОМАСИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	37
6. КАЛАНДАРОВА Маликаҳон Пирназаровна ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ ТИЗИМИДА СМАРТ-КОНТРАКТЛАРНИ ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ДОКТРИНАЛ КОНЦЕПЦИЯСИ	45
7. БАБАЕВ Джахонгир Исмаилбекович ИНТЕРНЕТ ТАРМОҒИДА ТУЗИЛГАН ШАРТНОМАЛАР ОРҚАЛИ ИСТЕЪМОЛЧИГА ЕТКАЗИЛГАН ЗАРАРНИ ҚОПЛАШГА НИСБАТАН ҚЎЛЛАНИЛАДИГАН ҲУҚУҚНИ АНИҚЛАШ	51

МЕҲНАТ ҲУҚУҚИ. ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИ

8. ИШАНХОДЖАЕВ Саидахмад Акрамович ЎЗБЕКИСТОНДА МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИГА ОИД МЕХАНИЗМЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШГА ОИД АЙРИМ МАСАЛАЛАР	59
--	----

**ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ, ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ.
КРИМИНОЛОГИЯ. ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ ҲУҚУҚИ**

9. ИБРОҲИМОВА Зулхумор Солиҳ қизи ОИЛАГА ҚАРШИ АЙРИМ ЖИНОЯТЛАРНИНГ СУБЪЕКТИВ ТОМОНИ МОТИВИДАГИ “ПАСТ НИЯТ” ТУШУНЧАСИ	65
10. РАХИМХЎЖАЕВ Рустам Нишонхўжаевич ЎЗБЕКИСТОНДА ТЕЗКОР-ҚИДИРУВ ТАДБИРЛАРИНИ ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ РИВОЖЛАНИШИ	71
11. ХАСАНОВ Шавкатбек Хайбатуллаевич, РОМАДАНОВА Таисия Александровна ТРАСОЛОГИК-МЕХАНОСКОПИК ЭКСПЕРТИЗАЛАРНИНГ ЗАМОНАВИЙ МУАММОЛАРИ	77
10. АБДУҚОДИРОВА Шахноза Абдуқодир қизи СУД ЭКСПЕРТЛАРИНИНГ ХАТОЛАРИ ВА УЛАРНИ БАРАТАРАФ ҚИЛИШ ЙЎЛЛАРИ БЎЙИЧА АЙРИМ ФИКРЛАР	82

12. САИДОВА Лола Абдувахидовна МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА ДОСТИЖЕНИЯ ГЕНДЕРНОГО РАВНОПРАВИА И НАЦИОНАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА УЗБЕКИСТАНА В ЕЕ ОБЕСПЕЧЕНИИ.....	88
13. РАСУЛОВ Журабек Абдусамиевич МЕҲНАТГА МАЖБУРЛАШ: “МАЖБУРИЙ МЕҲНАТ” ВА “ЗЎРАКИ МЕҲНАТ” ТУШУНЧАЛАРИНИНГ ХАЛҚАРО-ҲУҚУҚИЙ СТАНДАРТЛАРДА ҚЎЛЛАНИЛИШИ	93
14. МАХАМАТОВ Махмуд Махаматаминович ИШ ВАҚТИ ВА ҲАҚ ТЎЛАНАДИГАН ТАЪТИЛЛАРГА ОИД ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАРИНИНГ МИЛЛИЙ ҚОНУНЧИЛИККА ИМПЛЕМЕНТАЦИЯСИ.....	102
15.МИРХАМИДОВА Маҳиннора Нуруллаевна ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФОРС КЎРФАЗИ МИНТАҚАСИДАГИ АРАБ ДАВЛАТЛАРИ БИЛАН ДИПЛОМАТИК МУНОСАБАТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ	108

ХУҚУҚИЙ АМАЛИЁТ ВА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА

15. ЮНУСОВ Ҳайдарали Муратович ЮРИДИК ХИЗМАТ ВА КАСБИЙ ФАОЛИЯТ: МЕҲНАТ БОЗОРИДАГИ ИМКОНИЯТЛАР, ЮРИДИК ФАОЛИЯТ ЙЎНАЛИШЛАРИ ВА АДВОКАТЛИК ЛИЦЕНЗИЯСИ (АҚШ ТАЖРИБАСИ)	115
16. САЪДУЛЛАЕВ Алишер Зафар ўғли, ЗАЙНОБИДДИНОВА Фарангиз Бахтиёр қизи ЁШЛАРНИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ ЖИҲАТЛАРИ: ХОРИЖИЙ АМАЛИЁТ ВА ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАР	121
15. ЮСУПОВ Жамшид Бахтиярович ЎЗБЕКИСТОНДА ЭЛЕКТРОН ДАВЛАТ ХИЗМАТЛАРИГА ЎТИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ	131

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ВЕСТНИК ЮРИСТА LAWYER HERALD

МЕҲНАТ ҲУҚУҚИ. ИЖТИМОЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИ.

ИШАНХОДЖАЕВ Саидахмад Акрамович

Олий Мажлис ҳузуридаги Қонунчилик муаммолари ва парламент тадқиқотлари институти
Бош илмий ходими, юридик фанлар номзоди
E-mail: saidaxmadxon76@mail.ru

ЎЗБЕКИСТОНДА МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИГА ОИД МЕХАНИЗМЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШГА ОИД АЙРИМ МАСАЛАЛАР

For citation (иқтибос келтириш учун, для цитирования): ИШАНХОДЖАЕВ С.А.
Ўзбекистонда меҳнат миграциясига оид механизмларни такомиллаштиришга оид айрим масалалар
// Юрист ахборотномаси – Вестник юриста – Lawyer herald. № 3 (2021) Б. 59-64

 3 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2021-3-8>

АННОТАЦИЯ

Мақолада мамлакатимизда сўнги йиллар ичида меҳнат миграцияси соҳасида амалга оширилган ислохатлар, жумладан, қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва институционал ўзгаришлар ёритилган, ушбу ҳужжатларда белгиланган вазифаларни амалга механизмлари уларнинг самарадорлиги ҳамда уларни такомиллаштиришга оид таклифлар илгари сурилган.

Калит сўзлар: меҳнат миграцияси, меҳнакаш-мигрант, ихтисослашган махсус касса, ижтимоий ҳимоя ягона реестри, кафил, суғурта, кредит, «labor-migration» дастурий мажмуаси, кам таъминланган фуқаролар.

ИШАНХОДЖАЕВ Саидахмад Акрамович,

Главный научный сотрудник Института проблем законодательства и парламентских исследований при Олий Мажлисе, кандидат юридических наук
E-mail: saidaxmadxon76@mail.ru

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ, СВЯЗАННЫЕ С СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕМ МЕХАНИЗМОВ ТРУДОВОЙ МИГРАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ

В статье освещаются реформы проводимые государством в сфере трудовой миграции за последние годы, в том числе, принятые нормативно-правовые документы и институциональные изменения, реализация поставленных задач, и их эффективность. Выработаны предложения по совершенствованию механизмов существующих в рамках трудовой миграции.

Ключевые слова: трудовая миграция, трудящийся мигрант, специализированная касса, единый регистр социальной защиты, поручитель, страхование, кредит, программный комплекс «labor-migration», малообеспеченные граждане.

ISHANKHODZHAEV Saidakhmad

Chief Researcher, Institute for Problems of Legislation and Parliamentary
Research under the Oliy Majlis, Candidate of Legal Sciences
E-mail: saidaxmadxon76@mail.ru

SOME ISSUES RELATED TO IMPROVING THE MECHANISMS OF LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN

ANNOTATION

The article highlights the reforms carried out in the field of labor migration in recent years in our country, including the adopted regulatory documents and institutional changes, the implementation of the tasks set in these documents, their effectiveness and proposals for their improvement.

Keywords: labor migration, migrant worker, specialized fund, unified register of social protection, guarantor, insurance, credit, “labor-migration” software, low-income citizens.

Ўзбекистон Республикасида меҳнат миграция жараёнларини тартибга солишга қаратилган янги бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили” да амалга оширишга оид давлат дастурининг 204-бандида, “Меҳнат миграцияси тўғрисида” ги Қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиши ҳамда ташқи меҳнат миграцияси бўйича ваколатли давлат органларига янги вазифалар белгиланганлиги соҳанинг ривожланишида муҳим туртки бўлди.

Юқоридаги вазифалардан келиб чиққан ҳолда, хорижда ишлаётган Ўзбекистонлик меҳнат мигрантларга нисбатан давлатимиз томонидан муносабат ўзгариб, улар билан мулоқот ўрнатилди, ҳамда меҳнат миграция жараёнларни тартибга солиш бўйича бир қатор норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиниб, меҳнат миграция жараёнларини тартибга солувчи янги тизим жорий этилди [1-12].

Ушбу тизимни ташкил этишнинг асосий омилларидан бири бўлиб куйидагилар ҳисобланади, хусусан, 2021 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра кўра мамлакатимизда аҳоли сони 34 миллион 558 минг 913 киши ўтган йилга нисбатан ўсиш 653,7 минг кишини ёки 1,9% ни ташкил этганлиги [2] ҳамда меҳнатга лаёқатли фуқароларни иш билан таъминлаш имкониятининг чекланганлиги ва бунинг натижасида хорижий мамлакатларнинг меҳнат бозорлардаги бўш иш ўринларига ташкилий тартибда ишга жойлаштириш эҳтиёжи вужудга келаётганлиги ҳамда узоқ муддатли меҳнат миграциясидан қайтиб келган ўзбекистонлик фуқароларга реинтеграция дастурларни жорий этилганлиги ҳисобланади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 мартдаги 3584-сонли “Вақтинчалик меҳнат фаолиятини олиб бориш учун республика ҳудудидан транспорт орқали чет элга жўнаб кетиш вақтида Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида” ги Қарор қабул қилинди. Ушбу қарорнинг 7-бандининг 5-хат бошисида, “Ўзбекистон темир йўллари” АЖ, “Ўзбекистон ҳаво йўллари” МАК томонидан Ташқи меҳнат миграцияси агентлигининг электрон маълумотлар базасида рўйхатдан ўтган, вақтинчалик меҳнат фаолиятини олиб бориш учун жўнаб кетаётган фуқаролар учун плацкарт ва умумий вагонларга бўлган темир йўл билетларининг нархини шунингдек эконоом классдаги авиабилетларга бўлган нархларга 20 фоиз миқдорда чегирмалар берилиш асосида чипталар сотиш белгиланди. Ушбу қарорни ижросини таъминлаш мақсадида, Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳузурида Ташқи меҳнат миграцияси агентлигининг ҳудудий филиалларида 14 та ихтисослашган махсус кассалар ташкил этилди.

2019 йилда Ташқи меҳнат миграцияси агентлигининг ҳудудий филиалларига имтиёзли чипталарни харид қилиш мақсадида, 159428 нафар фуқаролар мурожаат қилган. Ташқи меҳнат миграцияси агентлигининг ихтисослашган кассаларида 131643 нафар меҳнат мигрантларга, 95231 та 72% авиачипталар (эконоом класс), 36421 та 28% темирйўл (плацкарт ва умумий вагонлар) га чипталар сотилган [13].

Шунингдек, 2021 йилнинг 30 апрелдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Фуқаро авиацияси корхоналарини трансформация қилиш ва қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари

тўғрисида” ПҚ-5100-сонли қарори қабул қилинди, ушбу қарорнинг 1-иловасида “Uzbekistan Airways” АЖда трансформация жараёнларини жадаллаштириш бўйича йўл харитаси 6-бандининг 3-кичик бандига асосан, вақтинчалик меҳнат фаолиятни амалга ошириш учун хорижга кетаётган фуқаролар учун иқтисодий (эконом) класс авиачипта нархларига 20 % миқдордаги чегирмани бекор қилиш белгиланди [14]. Бунинг асосий сабабларидан бири бўлиб, “Uzbekistan Airways” АЖнинг харажатлар қисмини оптималлаштириш ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 15 сентябрдаги “Хавфсиз, тартибли ва қонуний меҳнат миграцияси тизимини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4829-сонли қарорининг 11 - бандига мувофиқ 2021 йил 1 январдан бошлаб, “Ижтимоий ҳимоя ягона реестри” ахборот тизими орқали кам таъминланган оила аъзоси сифатида эътироф этилган ва ташкиллаштирилган меҳнат миграцияси йўли билан вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун хорижга чиқиб кетаётган шахсларга микроқарзлар хорижда ишга жойлашиш (шу жумладан, йўл ҳақини тўлаш ва меҳнат фаолиятига руҳсат олиш) билан боғлиқ харажатларни қоплаш учун 10 миллион сўмгача миқдорда бир йил муддатга берилиши ва микроқарз фоиз ставкасининг Марказий банк асосий ставкасидан ошадиган, лекин асосий ставканинг 1,5 бараваридан кўп бўлмаган қисми Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан компенсация қилиниши белгиланди. Ушбу қарорнинг ижросини таъминлаш мақсадида, 2020 йилнинг 31-декабрида Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси акциядорлик тижорат Халқ банки ўртасида “Ташкиллаштирилган меҳнат миграцияси йўли билан вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун хорижга чиқиб кетаётган Ўзбекистон Республикаси фуқароларига микроқарзлар берилишини таъминлаш бўйича ҳамкорлик тўғрисидаги меморандум” ҳамда 2021 йилнинг 11 январида “Мақсадли кредит линия очиш ҳақида бош келишув” имзоланди.

Ўрганишлар шуни кўрсатмоқдаки, 2021 йилнинг 15 май ҳолатига кўра [13], Халқ банки АТБнинг худлардаги филиаллари орқали ташкиллаштирилган меҳнат миграцияси йўли билан вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун хорижга чиқиб кетаётган фуқароларга ўн миллион сўмлик микроқарзлар бор йўғи бир кишига ажратилганлиги бир қатор саволларни туғилишига сабаб бўлмоқда. Ушбу ҳолат юзасидан ўрганишлар шуни кўрсатмоқдаки, АТБ “Халқ банки”нинг 10000000 (ўн миллион) сўмлик микроқарзларни олиш тартиби (Ўзбекистон Республикаси акциядорлик тижорат банки, Халқ банки Бошқарувининг 2021 йил 9 февралдаги 16/15- сонли қарор билан тасдиқланган) бўлиб, унга кўра, қарз олувчининг ва биргаликда қарз олувчининг паспорт нусхалари (таъминот сифатида учинчи шахснинг кафиллиги тақдим қилинганда паспорт нусхаси) ва фақатгина “Ижтимоий ҳимоя ягона реестри”га киритилган фуқароларгина имтиёзли микроқарзлар олиш имконияти мавжуд эканлиги фуқаролар томонидан кафил ва қўшимча қарздорни топишларида муаммоларга дуч келаётганликлари аниқланди. Яъний, доимий иш жойига ва даромад манбаига эга бўлмаган фуқаролар томонидан кафил бўлиш истагида бўлган фуқароларни топишлари қарз олувчи учун муаммоли масалалардан бири бўлиб ҳисобланмоқда [14, Б. 6.].

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 4 августдаги ПҚ-4797-сонли “Аҳолига давлат ижтимоий хизматлари ва ёрдам тақдим этиш тартиб-таомилларини автоматлаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорнинг 4-иловаси, 5-бандида барча вилоятлардаги кам таъминланган оила аъзоси сифатида эътироф этилган фуқаролар бўйича маълумотлар “Ижтимоий ҳимоя ягона реестри” ахборот тизими орқали 2021 йил 1 январгача бўлган муддатда “labor-migration” дастурий мажмуасини “Ижтимоий ҳимоя ягона реестри” ахборот тизими билан интеграция қилиш белгиланган бўлса-да, ҳозирги кунда Сирдарё, Фарғона, Андижон, Наманган, Жиззах ва Бухоро вилоятларидаги кам таъминланган фуқаролар тўғрисидаги маълумотлар интеграция қилинган [15].

Шунингдек, 2021 йилнинг 5 ойлик Ташқи меҳнат миграцияси агентлиги ва хорижий иш берувчилар иштирокида қурилиш ва қишлоқ хўжалиги соҳаларида ишлаш истагини билдирган фуқаролар учун 76 маротаба танловлар ўтказилган. Танловларда 18,6 минг фуқаро иштирок этиб, улардан хорижга ишга юборилганлар сони 17457 нафарни ташкил этди. Шундан, (Россия-15150, Қозоғистон-1795, Корея-420, Литва-57, Саудия Арабистони-19, Туркия-7, БАА-5, Болгария-4) нафар ҳисобланади.

Ишга жойлаштирилганларнинг 9746 таси Россия Федерацияси Ҳукумати Оператив Штаби руҳсати билан йирик иш берувчилар томонидан тўғридан-тўғри, 7604 таси Ташқи меҳнат

миграцияси агентлиги, 107 таси хусусий бандлик агентликлари хиссасига тўғри келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси меҳнат мигрантларининг хориждаги иш фаолияти соҳалар бўйича:

Россия Федерацияси (1046731 нафар) - қурилиш, транспорт ва логистика (фуқаролик/юк ташиш), қишлоқ хўжалиги, савдо, умумий овқатланиш, коммунал ва маиший хизматлар;

Қозоғистон (345906 нафар) - қурилиш, қишлоқ хўжалиги, **Жанубий Корея (36.085 нафар)** - оғир ва енгил саноат, ишлаб чиқариш;

Туркия (73354 нафар) ва Бирлашган Араб Амирликлари (9676 нафар) - савдо, умумий овқатланиш, хизматлар, ижтимоий таъминот (ёлғиз яшаётган ҳамда ўзгалар парваришига муҳтож бўлган кекса, ногирон ва ёш болаларга яқка тартибда қараш ва парваришlash);

АҚШ (17140 нафар), Европа мамлакатлари (12593 нафар), бошқа давлатлар (47192 нафар) - саноат, қурилиш, савдо, умумий овқатланиш, транспорт ва логистика, ижтимоий таъминот (ёлғиз яшаётган ҳамда ўзгалар парваришига муҳтож бўлган кекса, ногирон ва болаларга яқка тартибда қараш ва парваришlash) соҳаларига тўғри келиб, бандлигиқурилиш соҳасида - 51,1 %, савдо ва бошқа маиший хизмат ишларида – 10,0 %, саноат корхоналарида - 9,0%, қишлоқ хўжалигида - 9,9 %, бошқа йўналишларда – 20,0% меҳнат фаолиятини юритишмоқда. Юқоридаги кўрсаткичларни инобатга олган ҳолда, ҳозирги кунга қадар хорижда ишлаш мақсадида жўнаб кетаётган фуқароларга бор йўғи бир нафарига ўн миллион сўмлик (10 000 000) микроқарз берилганлигини қандай изохлаша бўлади?

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда, фуқароларимизга қўшимча имкониятларни тақдим этиш мақсадида суғурта полисларини асосий таъминот тури сифатида киритилишини мақсадга мувофиқ деб, ҳисоблаймиз.

Маълумот учун, “Кафолат суғурта компанияси” АЖ томонидан қуйидаги хизмат турлари жорий этилган бўлиб, унда:

-ишга жойлашишга патент ва бошқа рухсат берувчи ҳужжатлар берилишини рад этилишини таваккалчилигини суғурта қилиш тури;

- хорижда ишга жойлашиш бўйича транспорт харажатлари ва бошқа харажатларни тўлаш учун берилган кредитларнинг қайтарилмаслиги таваккалчилигини суғурта қилиш белгиланган;

Суғуртакомпаниясининг кредитлаш регламентига кўра, суғурта хизматидан фойдаланувчилар бўлиб, Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, резидентлар ва норезидентлар ҳисобланади. Суғурта даври, суғурта пули, суғурта мукофоти томонларнинг келишувига асосида белгиланиши кўрсатиб ўтилган [16].

Юқоридаги маълумотларга асосан, қуйидаги тақлифларни келтириб ўтишни жоиз деб ҳисоблаймиз.

Биринчидан, 2020 йилнинг 31 декабрида Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси акциядорлик тижорат Халқ банки ўртасида “Ташкиллаштирилган меҳнат миграцияси йўли билан вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун хорижга чиқиб кетаётган Ўзбекистон Республикаси фуқароларига микроқарзлар берилишини таъминлаш бўйича ҳамкорлик тўғрисидаги меморандум” ҳамда жорий йилнинг 11-январидида “Мақсадли кредит линия очиш ҳақида бош келишув”га ўзгартириш киритиш зарур. Унда фуқароларимизга қўшимча имкониятларни тақдим этиш мақсадида суғурта полисларини асосий таъминот тури сифатида киритилишини мақсадга мувофиқ деб, ҳисоблаймиз.

Иккинчидан, бир қатор норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинсада, жойлардаги мутасадди раҳбарлар ва фуқароларнинг ушбу фармон ва қарорлар бўйича хабардорлик даражаси ва савияси юқори бўлмас экан, ижобий натижага эришиш мумкин эмас. Бунинг учун биринчидан, меҳнат миграцияси соҳасига бевосита алоқадор бўлган шахсларни ҳар йил бир маротаба ушбу соҳанинг етакчи мутахассислари ва илмий тадқиқотчилар иштирокида ўқув курсини ташкил қилиш, иккинчидан, жойларда бир марталик акция сифатида меҳнат миграциясига оид кўрсатувларни тайёрлаш эмас, балки доимий равишда телевидения каналларида меҳнат миграциясига оид камида ҳафтада бир маротаба кўрсатувларни йўлга қўйиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Учинчидан, барча вилоятлардаги кам таъминланган оила аъзоси сифатида эътироф этилган фуқаролар бўйича маълумотларни “Ижтимоий ҳимоя ягона реестри” ахборот тизимида тўлиқ шакллантириб, “labor-migration” дастурий мажмуаси тизимида интеграция қилиш мақсадга мувофиқ.

Тўртинчидан, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни амалиётга бевосита қўллаш вазифаси

юклатилган ташкилотлардаги ходимларнинг ҳуқуқий саводхонлиги ва жойларда амалиётга қўллаш кўникмаларни ҳосил бўлганлиги бўйича баҳолаш мезонларига оид дастурларни жорий этиш муҳим ҳисобланади.

Тўртинчидан, қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар доирасида тузиладиган келишувлар ва битимлар бўйича мутасадди раҳбарларнинг меҳнат миграцияси бўйича юқори савияси ва амалий тажрибасига эга бўлган шахслар томонидан шакиллантирилиб, имзоланишини мақсадга мувофиқ.

Хулоса сифатида шуни такидлаб ўтиш керакки, меҳнат миграциясига оид механизмлар жорий этилган бўлиб, уларнинг самарали фаолияти фуқароларимизни ортқча сарсон саргардонликдан ҳамда хорижда қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга хизмат қилади.

Иқтибослар/Сноски/References:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Хусусий бандлик агентликлари тўғрисида”ги Қонун. ЎРҚ-632-сон 13.08.2020 // URL: <https://lex.uz/docs/4948398>;
2. Ўзбекистон Республикасининг “Аҳоли бандлиги тўғрисида”ги Қонун. 20.10.2020 ЎРҚ-642-сон // URL: <https://lex.uz/docs/5055690>;
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 мартдаги 3584-сонли “Вактинчалик меҳнат фаолиятини олиб бориш учун республика ҳудудидан транспорт орқали чет элга жўнаб кетиш вақтида Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарор // URL: <https://lex.uz/docs/3578933>;
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 12 сентябрдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқароларни хорижда уюшган ҳолда ишга жойлаштириш тизимини янада такомиллаштириш ва тубдан қайта кўриб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарор. // URL: <https://lex.uz/docs/3903307>;
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 28 майдаги 3743-сонли “Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигининг Ташқи меҳнат миграцияси агентлигининг ваколатхоналарини очиш тўғрисида”ги Қарор // <https://lex.uz/docs/4884762>;
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 20 августдаги 5785-сонли “Хорижда вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошираётган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ва уларнинг оила аъзоларини ҳимоя қилиш кафолатларини янада кучайтириш чоралари тўғрисида”ги Фармон // URL: <https://www.lex.uz/docs/4486611>;
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 23 августдаги 713- сонли “Хорижда вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошираётган Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарор // URL: <https://lex.uz/docs/4486611>;
8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 29 январдаги 39-сонли “Уй-жой шароитларини яхшилашга эҳтиёжманд меҳнат мигрантларига кўп квартирали уйлардан хонадонлар ажратиш тартиби тўғрисида”ги Қарор // URL: <https://lex.uz/docs/4717180>;
9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йилнинг 25 мартдаги 182-сонли “Уй-жой сотиб олиш учун фуқароларга субсидия тўлаш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида” Қарор // URL: <https://lex.uz/docs/4774086>
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 11 августдаги 4804-сонли “Камбағал ва ишсиз фуқароларни тадбиркорликка жалб қилиш, уларнинг меҳнат фаоллигини ошириш ва касб-ҳунарга ўқитишга қаратилган ҳамда аҳоли бандлигини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” Қарор // URL: <https://lex.uz/docs/4945748>;
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йилнинг 15 сентябрдаги 4829 - сонли “Хавфсиз, тартибли ва қонуний меҳнат миграцияси тизимини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги Қарор. // URL : <https://lex.uz/docs/5138927>;
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 7 декабрдаги 6126-сонли “Ипотека кредити механизмлари янада такомиллаштирилиши мунсабати билан Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг айрим

ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Фармон. // URL : <https://lex.uz/docs/5146838>

13. Население Узбекистана превысило 34,5 миллиона. // <https://www.gazeta.uz/uz/2021/01/16/statistics/>

14. Отажонов А.А. Ўзбекистон Республикасида меҳнат миграциясини ташкилий-ҳуқуқий тартибга солишга доир муаммо ва ечимлар // Қонун ҳужжатларини тизимлаштириш ва қонунчилик техникаси усулларини жорий этиш: илмий-амалий конференция материаллари. – Т.: Юристар малакасини ошириш маркази, 2021. – Б. 3-7.

15. Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳузуридаги Ташқи меҳнат миграцияси агентлигининг Ташқи меҳнат миграцияси ҳолати, меҳнат мигрантларини қўллаб-қувватлаш ва уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасида 2019 йил давомида амалга оширилган ишлар ҳақида йиғма-таҳлилий маълумотга асосан.

16. Кафолат суҳурат компанияси томонидан кўрсатиладиган суғурта хизматлари тури. Меҳнат мигрантларини суғуртавий ҳимоялаш. // http://www.kafolat.uz/content/about/general/#uz/info/private_customers/migrant/